

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์กลวิธีการแปล

บทนี้กล่าวถึงการวิเคราะห์กลวิธีการแปลคำศัพท์ที่สะท้อนวัฒนธรรมจากวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง *ความสุขของกะทิ* ฉบับภาษาไทยและฉบับแปลเป็นภาษาอังกฤษที่ชื่อว่า *The Happiness of Kati* โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการแปลคำศัพท์ที่สะท้อนวัฒนธรรมอันไม่มีคำเทียบเคียงในภาษาอังกฤษตามกรอบทฤษฎีของโมนา เบเกอร์ (Baker, 1997)

เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาและรวบรวมคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมตามหมวดหมู่จำนวน 7 กลุ่ม จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้จากการจัดประเภทวิเคราะห์ตามกรอบทฤษฎีของ โมนา เบเกอร์ (Baker, 1997) ที่กำหนดไว้ 8 กลวิธีและหากมีกลวิธีการแปลที่นอกเหนือไปจากกลวิธีการแปลที่ 1-8 ให้จัดอยู่ในกลวิธีการแปลที่ 9 แล้วนับจำนวนความถี่ของข้อมูลที่ได้เพื่อคำนวณเป็นค่าร้อยละพร้อมกับแจกแจงผลในรูปตารางและสรุปแต่ละประเภทพร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความถี่และกลวิธีการแปลคำศัพท์ที่ใช้เรียกประเพณีและพิธีกรรม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความถี่และกลวิธีการแปลคำศัพท์ที่ใช้เรียกสถานที่

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความถี่และกลวิธีการแปลคำศัพท์ที่ใช้เรียกอาหาร

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความถี่และกลวิธีการแปลคำศัพท์ที่ใช้เรียกสิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือนและทั่วไป

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความถี่และกลวิธีการแปลคำศัพท์ที่เรียกญาติ

ตอนที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความถี่และกลวิธีการแปลคำศัพท์ที่เรียกสัตว์

ตอนที่ 7 ผลการวิเคราะห์ความถี่และกลวิธีการแปลคำศัพท์ที่เรียกต้นไม้และดอกไม้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความถี่และกลวิธีการแปลคำศัพท์ที่ใช้เรียกประเพณีและพิธีกรรม

คำศัพท์ทางวัฒนธรรมในกลุ่มของคำที่ใช้เรียกประเพณีและวัฒนธรรมนั้นมีจำนวน 19 คำและเมื่อวิเคราะห์กลวิธีการแปลตามเกณฑ์ที่ใช้สามารถแยกกลวิธีการแปลได้ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความถี่และกลวิธีการแปลคำศัพท์ที่ใช้เรียกประเพณีและพิธีกรรม

ประเภทกลวิธีการแปล	ความถี่ (ครั้ง)	ค่าร้อยละ
1. การแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าคำในภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป	11	57.90
2. การแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายเป็นกลางหรือมีความหมายเชิงอารมณ์น้อยกว่าคำในภาษาต้นฉบับ	-	-
3. การแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรม	2	10.52
4. การแปลโดยการใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย	3	15.79
5. การแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับ	3	15.79
6. การแปลโดยการถอดความโดยการใช้คำที่ไม่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับ	-	-
7. การแปลโดยการละ	-	-
8. การแปลโดยการอธิบายความ	-	-
9. การแปลโดยการใช้คำที่เฉพาะเจาะจงกว่า	-	-
รวม	19	100

จากตารางที่ 1 แสดงผลการใช้กลวิธีการแปลที่ใช้แปลคำในกลุ่มของประเพณีและวัฒนธรรม พบว่ากลวิธีการแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป เป็นกลวิธีการแปลที่มีการใช้มากที่สุด ปรากฏความถี่จำนวน 11 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 57.90 กลวิธีการแปลที่รองลงมาคือกลวิธีการแปลโดยการใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย และกลวิธีการแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรม ปรากฏความถี่ที่เท่ากันจำนวน 3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 15.79 ส่วนกลวิธีการแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับเป็นการแปลที่มีการใช้น้อยที่สุดในคำศัพท์กลุ่มนี้ ปรากฏความถี่จำนวน 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 10.52

จากผลการวิเคราะห์กลวิธีการแปลแต่ละประเภทที่ใช้ในการแปลคำศัพท์ในกลุ่มที่ใช้เรียกประเพณีและวัฒนธรรมนั้น สามารถสรุปได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

กลวิธีการแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าคำในภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป

ตัวอย่างที่ 1

ภาษาต้นฉบับ หลวงลุงบอกว่าจากล้งจะตรงไปสนามบินเลย ญาติโยมนิมนต์ไว้ให้ไปไกลถึงอเมริกาโน่น

(งามพรรณ เวชชาชีวะ, 2552, หน้า 80)

ภาษาฉบับแปล and the abbot said they would be leaving for the airport from the funeral. His followers *had invited* him to travel all the way to America as their guest.

(Borthwick, 2006, p. 74)

จากตัวอย่างข้างต้น คำว่า “นิมนต์” ในภาษาต้นฉบับมีความหมายเฉพาะมากกว่าคำว่า “had invited” ในภาษาฉบับแปล เนื่องด้วยคำว่า “นิมนต์” หมายถึงการเชิญที่ใช้สำหรับพระภิกษุสงฆ์เท่านั้นแต่การใช้คำว่า “invite” สามารถใช้ได้กับบุคคลทั่วไป

การแปลโดยการใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย

ตัวอย่างที่ 2

ภาษาต้นฉบับ ตายกมือห้าม ถ้ามเรียบๆว่า จะทำขวัญนากันหรืออย่างไร

(งามพรรณ เวชชาชีวะ, 2552, หน้า 27)

ภาษาฉบับแปล Here Grandpa raised his hand to stop the flow of words and asked smoothly if they were planning to conduct *the Kwan Narc recital*, that part of the Buddhist ordination ceremony where the ordinand recalls his debt of gratitude to his mother for conceiving him, bearing him and delivering him

(Borthwick, 2006, p. 17)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นกลวิธีการแปลโดยใช้คำยืม (loan word) ว่า “Kwan Narc” และใช้คำที่บอกลักษณะโดยทั่วไป คือ “recital” หมายถึง การอ่าน การบรรยายต่อสาธารณะชน และใช้คำขยายบอกหน้าที่คือ “that part of the Buddhist ordination ceremony where the ordinand recalls his debt of gratitude to his mother for conceiving him bearing him and delivering him” ซึ่งได้อธิบายไว้ว่า พิธีการทำขวัญนาค เป็นพิธีก่อนการบรรพชาเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา ตาม

ธรรมเนียมจะมีหมอทำขวัญเป็นผู้พรรณนาถึงคุณบิดามารดา เป็นเสมือนการปลุกเร้าให้นึกถึงความ
ตึงอกตั้งใจในการบวชแทนคุณให้กับพ่อแม่ (ชนากิต, 2539 หน้า 69) เนื่องจากพิธีกรรมดังกล่าวเป็น
พิธีกรรมทางพุทธศาสนา ไม่ใช่พิธีกรรมในคริสต์ศาสนา ดังนั้นผู้แปลจึงใช้กลวิธีการแปลโดยการ
ใช้คำยืมและเพิ่มคำอธิบายเพื่อสื่อความหมายของคำดังกล่าวให้ผู้อ่านที่อยู่ในต่างวัฒนธรรมได้
เข้าใจตรงกับความหมายในต้นฉบับ

การแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรม

ตัวอย่างที่ 3

ภาษาต้นฉบับ หลวงลุงพาพี่ทองมาทำงานสวดกันสุดท้าย หอบข้าวของมาพระรุ่งพระรัง
(งามพรรณ เวชชาชีวะ, 2552, หน้า 80)

ภาษาฉบับแปล Tong came with his uncle, the abbot, in time for the last *chanting*.

They'd brought a lot of luggage

(Borthwick, 2006, p.74)

คำว่า “*chanting*” ในวัฒนธรรมตะวันตก หมายถึง การร้องที่มีความเกี่ยวข้องกับศาสนา
เป็นลักษณะของการร้องโดยใช้โทนเสียงทำนองเดียวหรือสอง (Borthwick, personal email, March
14, 2012) ซึ่งมีความหมายที่ใกล้เคียงกับวัฒนธรรมไทย กล่าวคือ “สวด” หมายถึง การร้องหรือการ
พูดบรรยายเป็นบทสวดหรือบทเพลงโดยพระสงฆ์ ใช้ในพิธีกรรมทางศาสนา โดยเป็นบทสวดที่มี
ทำนองทำนองและจังหวะที่เป็นเสียงเดียวกัน คำว่า สวด ในบริบททางวัฒนธรรมไทย มักใช้กับงาน
อวมงคล หมายถึง “การสวดพระอภิธรรม” หรือเรียกว่า สวดมาติกาบั้งสุกุลและการสวดสังคหะ
ด้วยทำนองสรภัญญะคือการสวดโดยใช้เสียง บริสุทธ์ เป็นจังหวะสั้น-ยาว ดังนั้นด้วยลักษณะที่
มีความเหมือนกัน ผู้แปลจึงได้นำกลวิธีการแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรมมาใช้เพื่อสื่อความให้
ผู้อ่านในต่างวัฒนธรรมได้เข้าใจดีขึ้นว่า “สวด” ในวัฒนธรรมไทยมีลักษณะคล้ายคลึงกับ
“*chanting*” ในวัฒนธรรมตะวันตก

การแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับ

ตัวอย่างที่ 4

ภาษาต้นฉบับ ตากรวดน้ำใต้ต้นโพใหญ่

(งามพรรณ เวชชาชีวะ, 2552, หน้า 14)

ภาษาฉบับแปล *poured water from a little brass vessel onto the ground*, completing the offering to the monks. Like a river flowing from the mountains to the sea, the water symbolized the merit they had earned and passed on to departed loved ones

(Borthwick, 2006, p. 3)

“กรวดน้ำ” หรือ การหลั่งน้ำ ตามประเพณีไทยใช้หลั่งลงในภาชนะอย่างใดอย่างหนึ่ง เวลาประกอบพิธีกุศล ซึ่งผู้แปลได้แปลโดยการถอดความไว้ว่า “poured water from a little brass vessel onto the ground” และอธิบายความหมายเพิ่มเติมว่า “like a river flowing from the mountains to the sea, the water symbolized the merit they had earned and passed on to the departed loved ones.” เพื่อให้ผู้อ่านที่อยู่ต่างวัฒนธรรมได้เข้าใจความหมายของการกรวดน้ำในวัฒนธรรมไทยว่าเป็นการอุทิศส่วนกุศลให้กับบุคคลอันเป็นที่รักที่ได้ตายจากไปแล้ว

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความถี่และกลวิธีการแปลคำศัพท์ที่ใช้เรียกสถานที่

คำศัพท์ทางวัฒนธรรมในกลุ่มของคำที่ใช้เรียกสถานที่นั้นพบคำศัพท์จำนวน 12 คำ และเมื่อนำมาวิเคราะห์กลวิธีการแปลตามเกณฑ์ที่ใช้แล้วนั้นพบกลวิธีการแปลดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความถี่และกลวิธีการแปลคำศัพท์ที่ใช้เรียกสถานที่

ประเภทกลวิธีการแปล	ความถี่ (ครั้ง)	ค่าร้อยละ
1. การแปลโดยใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าคำในภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป	3	25.01
2. การแปลโดยใช้คำที่มีความหมายเป็นกลางหรือมีความหมายของอารมณ์น้อยกว่าคำในภาษาต้นฉบับ	-	-
3. การแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรม	1	8.31
4. การแปลโดยใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย	4	33.34
5. การแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่มีความสัมพันธ์ต้นฉบับ	4	33.34
6. การแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่ไม่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับ	-	-
7. การแปลโดยการละ	-	-
8. การแปลโดยการอธิบายความ	-	-
9. การแปลโดยใช้คำที่เฉพาะเจาะจงกว่า	-	-
รวม	12	100

จากตารางที่ 2 แสดงผลการใช้กลวิธีการแปลคำศัพท์ในกลุ่มของคำที่ใช้เรียกสถานที่ พบว่ามีการใช้กลวิธีการแปลจำนวน 4 กลวิธี คือ กลวิธีการแปลโดยการใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบายและกลวิธีการแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับ เป็นกลวิธีการแปลที่มีการใช้มากที่สุด ปรากฏความถี่จำนวน 4 ครั้งเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 33.34 และ กลวิธีที่มีการใช้รองลงมาคือ กลวิธีการแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าคำในภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป ปรากฏความถี่จำนวน 3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 25.01 และกลวิธีการแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรม เป็นกลวิธีที่มีการใช้น้อยที่สุด ปรากฏความถี่จำนวน 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 8.31

จากผลการวิเคราะห์กลวิธีการแปลแต่ละประเภทที่ใช้ในการแปลคำศัพท์ในกลุ่มที่ใช้เรียกสถานที่นั้น สามารถสรุปได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การแปลโดยการใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย

ตัวอย่างที่ 5

ภาษาต้นฉบับ กะทิเคยไปทัศนศึกษาที่โรงเรียนที่พระที่นั่งวิมานเมฆ

(งามพรรณ เวชชาชีวะ, 2552, หน้า 91)

ภาษาฉบับแปล Kati had been on a school excursion to *Wimanmek*, the Teak Palace

(Borthwick, 2006, p. 83)

จากตัวอย่างข้างต้น “พระที่นั่งวิมานเมฆ” ซึ่งเป็นชื่อสถานที่เฉพาะ ผู้แปลถ่ายทอดคำดังกล่าวว่า “Wimanmek” ซึ่งเป็นการยืมคำ (loan word) และอธิบายเพิ่มเติมว่า “The Teak Palace” เพื่อให้ผู้อ่านต่างวัฒนธรรมได้ทราบว่าสถานที่นี้เป็นพระราชวังที่สร้างด้วยไม้สัก

การแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับ

ตัวอย่างที่ 6

ภาษาต้นฉบับ มีครบทั้งเรือนนอน เรือนรี เรือนขวาง ตลอดจนเรือนครัว และ **หอนก**

(งามพรรณ เวชชาชีวะ, 2552, หน้า 112)

ภาษาฉบับแปล complete with sleeping quarters, children's quarters, a lofty hall for receiving guests, a kitchen, and *a long gallery in which to hang birdcages*

(Borthwick, 2006, p. 107)

ตัวอย่างข้างต้น เห็นได้ว่า “หอนก” เป็นคำที่มีความหมายเกี่ยวกับบ้าน ผู้แปลแปลคำดังกล่าวว่า “a long gallery in which to hang birdcages” หมายถึงห้องลักษณะยาวไว้แขวนกรงนก” ซึ่งการแปลโดยลักษณะนี้เป็นการถอดความเพื่อให้คำในภาษาฉบับแปลมีความหมายเท่ากับคำในภาษาต้นฉบับ

การแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าคำในภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป

ตัวอย่างที่ 7

ภาษาต้นฉบับ พี่ทองยิ้มให้ก่อนจะแยกตัวกลับไปวัด

(งามพรรณ เวชชาชีวะ, 2552, หน้า 17)

ภาษาฉบับแปล He smiled at her before he left on his way home to *the temple*

(Borthwick, 2006, p. 7)

ตัวอย่างข้างต้น คำว่า “วัด” และ “temple” มีความหมายต่างกัน กล่าวคือ “วัด” หมายถึงสถานที่ทางศาสนา โดยปรกติมีโบสถ์ วิหารและที่อยู่ของสงฆ์หรือนักบวช เป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, หน้า 1059) ซึ่งโดยปกติแล้วคนไทยมักใช้คำว่า “วัด” เป็นศาสนสถานของพุทธศาสนา ในขณะที่ “temple” หมายถึง “a building where people go to worship” (Collins Cobuild Advanced Learner's English Dictionary, 2006 pp. 1491) แปลว่า “สถานที่ซึ่งประชาชนสักการะบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์” ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นศาสนาพุทธ จะเป็นศาสนาใดก็ได้

การแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรม

ตัวอย่างที่ 8

ภาษาต้นฉบับ อย่างกับร้านลุงเซียงที่ป้ายรถสองแถว

(งามพรรณ เวชชาชีวะ, 2552, หน้า 36)

ภาษาฉบับแปล just like in Uncle Chiang's store at *the bus stop*

(Borthwick, 2006, p. 26)

ผู้แปลใช้กลวิธีการแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรม ว่า “the bus stop” แทนความหมายว่า “ป้ายรถสองแถว” เนื่องจาก ลักษณะของป้ายรถสองแถวและป้ายรถประจำทางเป็นสถานที่ไว้

สำหรับหุ้รรับและส่งผู้โดยสารเช่นเดียวกัน ดังนั้น ผู้แปลจึงได้ใช้สิ่งที่ปรากฏอยู่ในวัฒนธรรมของชาวตะวันตกมาแทนสิ่งที่ปรากฏอยู่ในวัฒนธรรมไทยเพื่อให้ผู้อ่านได้มองเห็นภาพที่ชัดเจนขึ้น

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความถี่และกลวิธีการแปลคำศัพท์ที่ใช้เรียกอาหาร

คำศัพท์ทางวัฒนธรรมในกลุ่มของคำที่ใช้เรียกอาหารนั้น พบคำศัพท์จำนวน 10 คำ และเมื่อนำมาวิเคราะห์กลวิธีการแปลตามเกณฑ์ที่ใช้แล้วนั้นพบกลวิธีการแปลดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความถี่และกลวิธีการแปลคำศัพท์ที่ใช้เรียกอาหาร

ประเภทกลวิธีการแปล	ความถี่ (ครั้ง)	ค่าร้อยละ
1. การแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าคำในภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป	4	40.00
2. การแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายเป็นกลางหรือมีความหมายเชิงอารมณ์น้อยกว่าคำในภาษาต้นฉบับ	-	-
3. การแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรม	5	50.00
4. การแปลโดยการใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย	-	-
5. การแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับ	1	10.00
6. การแปลโดยการถอดความโดยการใช้คำที่ไม่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับ	-	-
7. การแปลโดยการละ	-	-
8. การแปลโดยการอธิบายความ	-	-
9. การแปลโดยการใช้คำที่เฉพาะเจาะจงกว่า	-	-
รวม	10	100

จากตารางที่ 3 แสดงผลการใช้กลวิธีการแปลคำศัพท์ที่ใช้เรียกชื่ออาหาร พบว่ามีการใช้กลวิธีการแปลจำนวน 3 กลวิธี คือ กลวิธีการแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรม ปรากฏความถี่จำนวน 5 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 50.00 ซึ่งเป็นกลวิธีการแปลที่มีการใช้มากที่สุด รองลงมาคือ การแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าคำในภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป ปรากฏความถี่จำนวน 4 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 40.00 ส่วนกลวิธีการแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่

สัมพันธ์กับต้นฉบับ เป็นกลวิธีการแปลที่นำมาใช้น้อยที่สุด ปรากฏความถี่จำนวน 1 ครั้ง คิดเป็น ร้อยละ 10.00

จากผลการวิเคราะห์กลวิธีการแปลแต่ละประเภทที่ใช้ในการแปลคำศัพท์ในกลุ่มที่ใช้เรียกอาหารนั้น สามารถสรุปได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรม

ตัวอย่างที่ 9

ภาษาต้นฉบับ สายบัวกรอบสดจิ้ม **น้ำพริก** ที่ขายห่อใบบัวที่ขายห่อใบบัวมาพร้อมข้าวใหม่จะเป็นอาหารกลางวันมืออร่อยทีเดียว

(งามพรรณ เวชชาชีวะ, 2552, หน้า 23)

ภาษาฉบับแปล Their crisp fresh stems were delicious dipped in *the pungent chili sauce* which grandma had wrapped in lilies leaves along with newly harvested rice for their lunch.

(Borthwick, 2006, p. 13)

ผู้แปลแปลคำว่า “น้ำพริก” ได้ว่า “sauce” ซึ่งเป็นการแทนที่ทางวัฒนธรรม เนื่องจากคำว่า “sauce” หมายถึง “a thick liquid which is served with other food” (Collins Cobuild Advanced Learner’s English Dictionary, 2003, p. 1281) แปลได้ว่า “ของเหลวข้นที่รับประทานคู่กับอาหารต่างๆ” ส่วน “น้ำพริก” ในวัฒนธรรมไทย หมายถึง “อาหารชนิดหนึ่ง ปูรงด้วย กะปิ กระเทียม พริก ขี้หนู มะนาว เป็นต้น ใช้เป็นเครื่องจิ้มหรือคลุกข้าวกิน” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, หน้า 582) ดังนั้น “sauce” และ “น้ำพริก” ต่างก็มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือ ใช้รับประทานคู่กับอาหาร ผู้แปลจึงได้ใช้กลวิธีการแปลด้วยกลวิธีการแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรมกับอาหารดังกล่าวเพื่อแก้ไขปัญหของการไม่ปรากฏในวัฒนธรรมตะวันตก

การแปลโดยใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าคำในภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป

ตัวอย่างที่ 10

ภาษาต้นฉบับ ยายแกลง **หมูเทโพ** หม้อโต

(งามพรรณ เวชชาชีวะ, 2552, หน้า 33)

ภาษาฉบับแปล Grandma had made a big pot of **pork curry**

(Borthwick, 2006, p. 22)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการแปลโดยใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าในภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า “curry” ซึ่งเป็นสิ่งที่รู้จักกันอยู่แล้วในวัฒนธรรมตะวันตก เพราะคำดังกล่าว หมายถึงอาหารที่มีส่วนประกอบจำพวกเครื่องเทศ สมุนไพร เป็นหลัก รสชาติเผ็ดร้อน หากแต่ ในวัฒนธรรมไทย “เทโพ” ไม่เหมือนกับ “curry” ของวัฒนธรรมตะวันตก ดังนั้น ผู้อ่านในวัฒนธรรมตะวันตกจึงไม่คุ้นเคยกับอาหารชนิดนี้ของไทย (Borthwick, personal email, March 14, 2012) ผู้แปลจึงได้ใช้กลวิธีการแปลโดยใช้คำที่มีความหมายโดยทั่วไปว่า “pork curry” แทนคำว่า “หมูเทโพ” เพื่อสื่อความหมายให้ใกล้เคียงกับคำในต้นฉบับ

การแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่สัมพันธ์ต้นฉบับ

ตัวอย่างที่ 11

ภาษาต้นฉบับ กะทิเปิดตะกร้าที่ยายเตรียมมา น้ำพริกขี้หนือ ปลาตุ๋น หมูหวาน ไข่เค็ม
คลุกเข้ากันแล้วเคี้ยวเบา ๆ

(งามพรรณ เวชชาชีวะ, 2552, หน้า 26)

ภาษาฉบับแปล Kati opened the basket Grandma had packed for them : *rich sweet*

chili sauce crispy fried catfish salad, sweet pork, and salted eggs which they mixed with rice and finished.

(Borthwick, 2006, p. 16)

จากตัวอย่างจะเห็นว่า “น้ำพริกขี้หนือ” เป็นอาหารเฉพาะในวัฒนธรรมไทย ผู้แปลจึงได้เลือกกลวิธีการถอดความเพื่อให้มีความหมายใกล้เคียงกับคำในภาษาต้นฉบับว่า “*rich sweet chili sauce*” โดยเป็นเพียงการถอดความหมายของน้ำพริกชนิดนี้เท่านั้น

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความถี่และกลวิธีการแปลคำศัพท์ที่ใช้เรียกสิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือนและทั่วไป

คำศัพท์ทางวัฒนธรรมในกลุ่มของคำที่ใช้เรียกสิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือนและทั่วไปนั้น พบคำศัพท์จำนวน 28 คำ และเมื่อนำมาวิเคราะห์กลวิธีการแปลตามเกณฑ์ที่ใช้แล้วนั้นพบกลวิธีการแปลดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความถี่และกลวิธีการแปลคำศัพท์ที่ใช้เรียกสิ่งของเครื่องใช้ทั่วไป

ประเภทกลวิธีการแปล	ความถี่ (ครั้ง)	ค่าร้อยละ
1. การแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าคำในภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป	11	39.28
2. การแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายเป็นกลางหรือมีความหมายเชิงอารมณ์น้อยกว่าคำในภาษาต้นฉบับ	-	-
3. การแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรม	12	42.85
4. การแปลโดยการใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย	-	-
5. การแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับ	1	3.58
6. การแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่ไม่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับ	3	10.71
7. การแปลโดยการละ	-	-
8. การแปลโดยการอธิบายความ	-	-
9. การแปลโดยการใช้คำที่เฉพาะเจาะจงกว่า	1	3.58
รวม	28	100

จากข้อมูลที่ปรากฏในตารางที่ 4 พบว่า กลวิธีการแปลที่ใช้กับคำศัพท์เกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือนและทั่วไป มีจำนวน 5 กลวิธี คือ การแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรม ปรากฏความถี่จำนวน 12 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 42.85 ซึ่งเป็นกลวิธีการแปลที่มีการนำมาใช้มากที่สุด รองลงมาคือ การแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป ปรากฏความถี่จำนวน 11 ครั้ง คิดเป็น ร้อยละ 39.28 ถัดมาคือ กลวิธีการแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่ไม่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับ ปรากฏความถี่จำนวน 3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 10.71

และกลวิธีการแปลที่มีการใช้น้อยที่สุด คือกลวิธีการแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับและกลวิธีการแปลโดยใช้คำที่มีความหมายเฉพาะเจาะจงกว่า ปรากฏความถี่เท่ากันจำนวน 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 3.58

จากผลการวิเคราะห์กลวิธีการแปลแต่ละประเภทที่ใช้ในการแปลคำศัพท์ในกลุ่มที่ใช้เรียกสิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือนและทั่วไปนั้น สามารถสรุปได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรม

ตัวอย่างที่ 12

ภาษาต้นฉบับ ฟังดูเหมือนมีโองหรือตุ่มเกินความจำเป็น แต่จำนวนสิบเจ็ดใบมีเหตุผลแอบแฝงอยู่ตรงที่ขยถือเรื่องความสะอาด

(งามพรรณ เวชชาชีวะ, 2552, หน้า 30)

ภาษาฉบับแปล There were almost too many of these big water storage jars. Still there was a reason behind each one of sixteen, according to Grandma's hygiene principles.

(Borthwick, 2006, p. 19)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้แปลเลือกใช้การแปลคำว่า “โอง” ด้วยคำว่า “jars” ซึ่งความหมายของคำดังกล่าวเป็นเพียงภาชนะที่บรรจุของเหลวใช้สำหรับกักเก็บอาหารเช่นแยมหรือน้ำผึ้ง “a glass container with a lid that is used for storing food such as jam or honey” (Collins Cobuild Advanced Learner's English Dictionary, 2003 p. 774) ต่างจากความหมายของ “โอง” ในภาษาต้นฉบับที่มีความหมายว่า “ภาชนะสำหรับขังน้ำ กันสอปลีกน้อย ปากกว้าง มีขนาดต่างกัน” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, หน้า 1401)

คำว่า “โอง” ไม่ได้ปรากฏในสังคมตะวันตก ผู้แปลจึงได้ใช้สิ่งที่ปรากฏอยู่ในวัฒนธรรมของผู้อ่านอยู่แล้ว คือ “jar” เป็นตัวกลางในการสื่อความเพื่อง่ายต่อการเข้าใจ ถึงแม้ว่ารูปร่างและลักษณะจะไม่เหมือนกันแต่ก็มีหน้าที่คล้ายคลึงกัน

การแปลโดยใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกัน โดยทั่วไป

ตัวอย่างที่ 13

ภาษาต้นฉบับ สำหรับกับข้าวรออยู่แล้ว มือใหญ่แบบนี้ทุกเช้า

(งามพรรณ เวชชาชีวะ, 2552, หน้า 14)

ภาษาฉบับแปล *Breakfast* was waiting for them at home. They had a big meal like this every morning

(Borthwick, 2006, p. 3)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้แปลแปลคำว่า “สำหรับกับข้าว” เป็นภาษาอังกฤษได้ว่า “breakfast” ซึ่งเป็นการแปลโดยมีความหมายที่กว้างกว่าความหมายในภาษาต้นฉบับเนื่องจากว่า “breakfast” หมายถึง อาหารในมื้อแรกของวันที่รับประทานกันในตอนเช้า แต่ “สำหรับกับข้าว” หมายถึง “ภาชนะ เช่น ถาดที่ใส่ถ้วยชามพร้อมบรรจุอาหารคาวหรือหวานเป็นชุด เช่น สำหรับคาว สำหรับหวาน” แต่ผู้แปลกลับใช้คำว่า “breakfast” แทนความหมายของ “สำหรับกับข้าว” เนื่องจากสามารถสื่อความหมายได้ใกล้เคียงกัน

แปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่ไม่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับ

ตัวอย่างที่ 14

ภาษาต้นฉบับ ตาหาซื้อเรืออีแปะ หรือที่ชาวบ้านในแถวเรียกเรือป้ามาไว้พายเล่นในทุ่งหน้าน้ำ

(งามพรรณ เวชชาชีวะ, 2552, หน้า 23)

ภาษาฉบับแปล Grandpa bought *a little flat-bottomed boat* to paddle in the flooded fields when the rainy season came

(Borthwick, 2006, p. 12)

ผู้แปลใช้กลวิธีการแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่ไม่สัมพันธ์กันกับภาษาต้นฉบับ เนื่องจากว่าไม่สามารถหาคำใดที่มีความหมายเหมือนกับคำว่า “เรืออีแปะ” ในภาษาแปลได้จึงแปลโดยใช้คำว่า “boat” ซึ่งเป็นหน่วยคำมาขยายคำว่า “เรือ” ส่วนคำว่า “อีแปะ” นั้น ผู้แปลเพียงแปลโดยถอดความลักษณะของเรือคือ “little flat-bottomed” เท่านั้น เพื่อให้ผู้อ่านทราบว่าลักษณะของเรือนิดนี้ในวัฒนธรรมไทยเป็นอย่างไร

การแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับ

ตัวอย่างที่ 15

ภาษาต้นฉบับ (...) ยายชี้มือไปที่กระต่ายขูดมะพร้าวที่มุมครัว (...)

(งามพรรณ เวชชาชีวะ, 2552, หน้า 33)

ภาษาฉบับแปล [...] Grandma pointed to *the coconut scraper*, known to the villagers as a 'scraping rabbit', in the corner of the kitchen [...]

(Borthwick, 2006, p. 23)

คำว่า “กระต่ายขูดมะพร้าว” มีความหมายว่า “เป็นเครื่องมือสำหรับขูดมะพร้าว ที่ยังไม่แกะเปลือกออก” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, หน้า 37) ผู้แปลแปลคำดังกล่าวว่า “the coconut scraper” ซึ่งเป็นการถอดความ เพราะ เครื่องใช้ชนิดนี้มีลักษณะเฉพาะ บางครั้งอาจทำให้ผู้อ่านไม่สามารถเข้าใจได้ ดังนั้นผู้อ่านจึงได้ใช้กลวิธีดังกล่าวเพื่อถ่ายทอดความหมายให้ชัดเจนขึ้น

การใช้คำที่มีความหมายเฉพาะเจาะจงกว่า

ตัวอย่างที่ 16

ภาษาต้นฉบับ และ “หรุ” สุดๆ คือ สลวลาบบน *ปิ่นโต* ที่เปิดออกก็จะเป็นข้าวสวยร้อน ๆ แกงจืดวันกรุ่น และอาหารนาชนิดที่ปิ่นโตอื่นไม่อาจรู้ได้เพราะไม่เคยมีโอกาสดูแลส่วนกับปิ่นโตหรุ สักครั้ง ปิ่นโตหรุมาถึงโรงอาหารก่อนพักเที่ยงเพียงอึดใจและจากไปพร้อมๆ กับการเริ่มเรียนภาคบ่าย

(งามพรรณ เวชชาชีวะ, 2552, หน้า 16)

ภาษาฉบับแปล Flash were the embossed designs on that *lunch container*, which would open to reveal piping hot rice, steaming clear broth and exotic dishes the other lunch containers never knew about because they never had the chance to discuss these things with the flash lunch container. She only arrived at the school just before lunchbreak and was whisked away with the star of the first period of the afternoon

(Borthwick, 2006, p. 4)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้แปลได้แปลคำ “ปิ่นโต” ว่า “the lunch container” ซึ่งหมายถึงภาชนะที่ไว้บรรจุอาหารและยังได้เพิ่มคำว่า “lunch” เพื่อระบุว่าภาชนะนี้ใช้รับประทานอาหารในตอนกลางวันตามบริบทในต้นฉบับที่กล่าวไว้ว่ากะทิได้ใช้ภาชนะดังกล่าวบรรจุอาหารมารับประทานตอนพักกลางวันซึ่งเป็นคำที่มีความหมายเฉพาะเจาะจงกว่าเพื่อให้คำในภาษาแปลนั้นมี ความหมายใกล้เคียงกับคำในภาษาต้นฉบับที่ให้ความหมายของคำว่า “ปิ่นโต”

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความถี่และการปรากฏกลวิธีการแปลคำศัพท์ที่ใช้เรียกญาติ

คำศัพท์ทางวัฒนธรรมในกลุ่มของคำที่ใช้เรียกญาตินั้น พบคำศัพท์จำนวน 17 คำ และเมื่อนำมาวิเคราะห์กลวิธีการแปลตามเกณฑ์ที่ใช้แล้วนั้นพบกลวิธีการแปลดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความถี่และการปรากฏกลวิธีการแปลคำศัพท์ที่ใช้เรียกญาติ

ประเภทกลวิธีการแปล	ความถี่ (ครั้ง)	ค่าร้อยละ
1. การแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าคำในภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกัน โดยทั่วไป	10	58.83
2. การแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายเป็นกลางหรือมีความหมายเชิงอารมณ์น้อยกว่าคำในภาษาต้นฉบับ	-	-
3. การแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรม	3	17.64
4. การแปลโดยการใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย	-	-
5. การแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับ	-	-
6. การแปลโดยการถอดความโดยการใช้คำที่ไม่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับ	-	-
7. การแปลโดยการละ	4	23.53
8. การแปลโดยการอธิบายความ	-	-
9. การแปลโดยการใช้คำที่เฉพาะเจาะจงกว่า	-	-
รวม	17	100

จากตารางที่ 5 พบกลวิธีการแปลคำศัพท์ในกลุ่มคำที่ใช้เรียกญาติ จำนวน 3 กลวิธี กลวิธีการแปลที่ใช้มากที่สุดคือ กลวิธีการแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกัน โดยทั่วไป ปรากฏความถี่จำนวน 10 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 58.83 รองลงมาคือ กลวิธีการแปลโดยการละ ปรากฏความถี่จำนวน 4 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 23.53 ส่วนกลวิธีการแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรม เป็นกลวิธีการแปลที่มีการใช้น้อยที่สุด ปรากฏความถี่จำนวน 3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 17.64

จากผลการวิเคราะห์กลวิธีการแปลแต่ละประเภทที่ใช้ในการแปลคำศัพท์ในกลุ่มที่ใช้เรียกญาติ สามารถสรุปได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

กลวิธีการแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป

ตัวอย่างที่ 17

ภาษาต้นฉบับ *น้ำกันต์* ไม่ค่อยพูด แต่กะทิกลับรู้สึกเหมือนน้ำกันต์บอกเล่าให้กะทิจู และเข้าใจอะไรมากมาย

(งามพรรณ เวชชาชีวะ, 2552, หน้า 49)

ภาษาฉบับแปล *Uncle Kunn* did not speak much, but it was as if he had told Kati about all sorts of things

(Borthwick, 2006, p. 37)

จากตัวอย่างข้างต้น คำว่า “น้ำ” ในภาษาต้นฉบับ และคำว่า “uncle” ในภาษาฉบับแปลมีความแตกต่างกันกล่าวคือ คำว่า “น้ำ” ตามความหมายแล้วหมายถึง “น้องของแม่ หรือผู้ที่มียุ่อก่อนกว่า” (ราชบัณฑิตสถาน, 2546, หน้า 1401) ส่วนคำว่า “uncle” มีความหมายว่า “the brother of their mother or father, or the husband of their aunt” (Collins Cobuild Advanced Learner’s English Dictionary, 1990, p. 1573) หมายถึง “พี่ชายหรือน้องชายของแม่หรือของพ่อ หรือสามีของป้า” หากแต่ความหมายในภาษาต้นฉบับ “น้ำกันต์” มิได้มีศักดิ์เป็นญาติกันจริงเหมือนความหมายในภาษาฉบับแปล เพียงแต่นับถือและให้เกียรติเรียกเสมือนญาติเท่านั้น

ตัวอย่างที่ 18

ภาษาต้นฉบับ *ตวล้อบ้อย ๆ ว่าวิ่งผ่านน้ำเสร็จแล้วหรือยายหันมามองเมื่อกะทิเข้ามาในครัว*

(งามพรรณ เวชชาชีวะ, 2552, หน้า 13)

ภาษาฉบับแปล and *Grandpa* joked that she just waved at the washbasin as she raced past, and *Grandma* turned to look at Kati when she came into the kitchen

(Borthwick, 2006, p. 1)

จากตัวอย่างดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าคำว่า “Grandpa” และ “Grandma” มีความหมายแตกต่างกับคำว่า “ตา” และ “ยาย” กล่าวคือ คำว่า “Grandpa” มีความหมายว่า “the father of your father or mother” (Longman Dictionary of Contemporary English, 2003) หมายถึง “พ่อของพ่อหรือของแม่ของคุณ” และ คำว่า “Grandma” หมายถึง “mother of your father or mother” หมายถึง

“แม่ของพ่อหรือแม่ของคุณ” ซึ่งไม่ได้มีความหมายโดยตรงกับคำว่า “ตา” หรือ “ยาย” ตามความหมายเดิมในภาษาต้นฉบับ เพราะในระบบการนับญาติของสังคมตะวันตก ไม่จำเป็นต้องอธิบายว่าเป็นญาติฝ่ายบิดาหรือฝ่ายมารดา ระบบการนับญาติมีความเท่าเทียมกันหมด ดังนั้นการใช้คำดังกล่าวในภาษาแปลก็สามารถสื่อความหมายได้ใกล้เคียงกับความหมายเดิมในต้นฉบับให้เข้าใจตรงกันได้

กลวิธีการแปลโดยการละ

ตัวอย่างที่ 19

ภาษาต้นฉบับ พี่ทองลูกศิษย์ยังฟันขามาแต่ไกล

(งามพรรณ เวชชาชีวะ, 2552, หน้า 13)

ภาษาฉบับแปล *Tong*, flashed his teeth in a smile that could be seen from afar.

(Borthwick, 2006, p. 2)

จากบทแปลข้างต้น ผู้แปลเลือกใช้กลวิธีการละไม่แปลคำว่า “พี่” เพราะไม่ได้ทำให้ความหมายเสียไปแต่อย่างใด เนื่องจากความหมายของคำว่า “พี่” ในภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปลนั้นมีความหมายที่แตกต่างกัน กล่าวคือ คำว่า “พี่” ในภาษาไทย หมายถึง ผู้ร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกันและเกิดก่อน, ผู้ที่มีศักดิ์เสมอพี่, คำนาน้ำชื่อกันที่มีอายุคราวพี่หรือมีศักดิ์เสมอพี่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, หน้า 792) และ คำว่า “brother” หมายถึง “a boy or a man who has the same parents as you” แปลว่า เด็กผู้ชายหรือผู้ชายที่มีพ่อแม่เดียวกัน จึงเห็นได้ว่าคำทั้งสองมีความหมายทางวัฒนธรรมต่างกัน

ตัวอย่างที่ 20

ภาษาต้นฉบับ น้องๆ แหม... ดีใจจังที่ได้เจอ

(งามพรรณ เวชชาชีวะ, 2552, หน้า 101)

ภาษาฉบับแปล *Da!* Great to see you!

(Borthwick, 2006, p. 95)

จากบทแปลข้างต้น ผู้แปลเลือกใช้กลวิธีการแปลโดยการละเช่นเดียวกัน เนื่องจากว่าการละที่จะไม่แปลคำว่า “น้อง” นั้นก็ไม่ได้ทำให้ความหมายของบทแปลสูญเสียไปเช่นเดียวกัน

กลวิธีการแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรม

ตัวอย่างที่ 21

ภาษาต้นฉบับ *นี่แม่โถมชญา* ถ้าหล่อนไม่รวบหัวรวบหางฉันจะกินกลางตลอดตัวซะเอง

(งามพรรณ เวชชาชีวะ, 2552, หน้า 53)

ภาษาฉบับแปล Look, *Miss Chomcha-da*, if you don't get yourself together I swear I'll beat you to it

(Borthwick, 2006, p. 41)

จากตัวอย่างข้างต้น “แม่” ในบริบทนี้ไม่ได้หมายความว่า “หญิงผู้ให้กำเนิดหรือเลี้ยงดู” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, หน้า 876) แต่ “แม่” ในบริบทนี้เป็นการเรียกชื่อ โดยการประชด เหน็บแนมอีกฝ่าย และอีกความหมายหนึ่ง ยังเป็นคำที่ใช้เรียกผู้หญิงที่มีอายุน้อยกว่าด้วยความสนิทสนมหรือรักใคร่ด้วย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, หน้า 876)

ตัวอย่างที่ 22

ภาษาต้นฉบับ เพื่อน ๆ ชอบเรียกว่า *ยายเอ๋อ*

(งามพรรณ เวชชาชีวะ, 2552, หน้า 60)

ภาษาฉบับแปล The other kids call her “*Miss Duh*”

(Borthwick, 2006, p. 51)

คำว่า “ยาย” ไม่ได้สื่อความหมายถึงผู้หญิงที่เป็นแม่ของแม่ หากแต่คำว่า “Miss” ในความหมายนี้เป็นการเรียกอีกฝ่ายหนึ่ง โดยการประชด เหน็บแนม ส่วนคำว่า “เอ๋อ” ผู้แปลเลือกใช้การแทนที่ทางวัฒนธรรมด้วยเช่นกัน กล่าวคือ ผู้แปลแปลคำว่า “เอ๋อ” ด้วยคำว่า “duh” ในวัฒนธรรมตะวันตก เป็นคำที่ใช้พูดในกรณีเมื่ออีกฝ่ายหนึ่งต้องการพูดเพื่อขยายความผิดพลาดของอีกฝ่ายราวกับเป็นเรื่องตลกขบขัน

จากตัวอย่างทั้งสอง แสดงให้เห็นว่า การแปลคำว่า “แม่” และ “ยาย” ว่า “Miss” นั้นมิได้สื่อความหมายตรงตามความหมาย หากแต่เป็นคำเรียกเพื่อประชด เหน็บแนมอีกฝ่ายหนึ่ง ดังนั้นเพื่อสื่อความให้ผู้อ่านในต่างวัฒนธรรมได้เข้าใจตรงกับความหมายในภาษาต้นฉบับ ผู้แปลจึงได้ใช้กลวิธีการแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรม ยิ่งไปกว่านั้น ผู้แปลยังได้ยกตัวอย่างกรณีของการใช้คำว่า “Miss” ในอีกบริบทว่า “She's a real little *Miss*” คำที่ขีดเส้นใต้ นั้นไม่ได้สื่อความว่า “ผู้หญิงที่ยัง

ไม่ได้แต่งงาน” หากแต่ความหมายในบริบทนี้เป็นการเหินแสม หมายถึง “she is a strong willed child with an inflated sense of self-worth.” (Borthwick, personal email, March 14, 2012)

ตอนที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความถี่และการปรากฏวิธีการแปลคำศัพท์ที่ใช้เรียกสัตว์

คำศัพท์ทางวัฒนธรรมในกลุ่มของคำที่ใช้เรียกสัตว์ พบคำศัพท์จำนวน 3 คำ และเมื่อนำมาวิเคราะห์กลวิธีการแปลตามเกณฑ์ที่ใช้แล้วนั้นพบกลวิธีการแปลดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความถี่และการปรากฏกลวิธีการแปลคำศัพท์ที่ใช้เรียกสัตว์

ประเภทกลวิธีการแปล	ความถี่ (ครั้ง)	ค่าร้อยละ
1. การแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าคำในภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกัน โดยทั่วไป	1	33.34
2. การแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายเป็นกลางหรือมีความหมายเชิงอารมณ์น้อยกว่าคำในภาษาต้นฉบับ	-	-
3. การแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรม	-	-
4. การแปลโดยการใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย	2	66.66
5. การแปลโดยการถอดความ โดยใช้คำที่มีความเกี่ยวข้องกับต้นฉบับ	-	-
6. การแปลโดยการถอดความโดยการใช้คำที่ไม่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับ	-	-
7. การแปลโดยการละ	-	-
8. การแปลโดยการอธิบายความ	-	-
9. การแปลโดยใช้คำที่เฉพาะเจาะจงกว่า	-	-
รวม	3	100

จากตารางที่ 6 ปรากฏกลวิธีการแปลกลุ่มคำศัพท์ที่ใช้เรียกสัตว์ พบกลวิธีการแปลจำนวน 2 วิธี คือ กลวิธีการแปลโดยการใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย ปรากฏความถี่จำนวน 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 66.66 และกลวิธีการแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป ปรากฏความถี่จำนวน 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 33.34

จากผลการวิเคราะห์กลวิธีการแปลแต่ละประเภทที่ใช้ในการแปลคำศัพท์ในกลุ่มที่ใช้เรียกสัตว์นั้น สามารถสรุปได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การแปลโดยใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย

ตัวอย่างที่ 23

ภาษาต้นฉบับ ลูกสนกำลังทอดแหอยู่ที่หน้าบ้าน ทำทางจะได้ปลาตะเพียนหลายตัว

(งามพรรณ เวชชาชีวะ, 2552, หน้า 23)

ภาษาฉบับแปล Uncle Sohn was hauling up his net from the pier in front of his house, and it looked like he had a good catch of *tapean fish*.

(Borthwick, 2006, p. 12)

จากตัวอย่างข้างต้น ใช้กลวิธีการแปลโดยใช้คำยืม ว่า “tapean” และอธิบายคำยืมนั้นว่า “fish” เพื่อสร้างความหมายให้กับคำยืมหมายถึงชื่อเรียกปลาชนิดหนึ่ง แทนการใช้ชื่อทางวิทยาศาสตร์ที่อาจสื่อความหมายได้เข้าใจยากกว่าสำหรับผู้อ่านทั่วไป

ตัวอย่างที่ 24

ภาษาต้นฉบับ ช่วงนั้นแม่หนูยังเป็นกิ้งรี บินเป็นว่าเล่น ไปแทบทุกประเทศในเอเชีย

(งามพรรณ เวชชาชีวะ, 2552, หน้า 95)

ภาษาฉบับแปล At that stage your mother was like a *Kinnaree* – the mythological creature that is half bird, half woman

(Borthwick, 2006, p. 89)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ผู้แปลใช้กลวิธีการแปลโดยใช้คำยืม ว่า “Kinnaree” เพื่อแก้ปัญหาการไม่ปรากฏในภาษาแปล และให้ความหมายกับคำยืมว่า หมายถึง สัตว์ในเทพนิยาย ลักษณะครึ่งนก ครึ่งมนุษย์เพศหญิง

การแปลโดยใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป

ตัวอย่างที่ 25

ภาษาต้นฉบับ ที่ไม่ชอบก็คือตัวปิ้งที่มักกั๊ดแบบไม่รู้ตัว

(งามพรรณ เวชชาชีวะ, 2552, หน้า 69)

ภาษาฉบับแปล What she didn't like were the horrible *sandflies* that bit you when you weren't aware of them.

(Borthwick, 2006, p. 62)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ผู้แปลใช้กลวิธีการแปลโดยใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า “sand flies” เพราะใช้เป็นชื่อเรียกอย่างไม่เป็นทางการ หมายถึงแมลงทุกชนิด ที่กัดและดูดเลือดมนุษย์ อาศัยอยู่ตามพื้นทราย เป็นชื่อที่รู้จักกันอยู่แล้วในวัฒนธรรมตะวันตก

ตอนที่ 7 ผลการวิเคราะห์ความถี่และการปรากฏกลวิธีการแปลคำศัพท์ที่ใช้เรียกต้นไม้และดอกไม้

คำศัพท์ทางวัฒนธรรมในกลุ่มของคำที่ใช้เรียกต้นไม้และดอกไม้ พบคำศัพท์จำนวน 7 คำ และเมื่อนำมาวิเคราะห์กลวิธีการแปลตามเกณฑ์ที่ใช้แล้วนั้นพบกลวิธีการแปลดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ความถี่และการปรากฏกลวิธีการแปลคำศัพท์ที่เรียกต้นไม้และดอกไม้

ประเภทกลวิธีการแปล	ความถี่ (ครั้ง)	ค่าร้อยละ
1. การแปลโดยการ ใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าคำในภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป	2	28.57
2. การแปลโดยการ ใช้คำที่มีความหมายเป็นกลางหรือมีความหมายเชิงอารมณ์น้อยกว่าคำในภาษาต้นฉบับ	-	-
3. การแปลโดยการ แทนที่ทางวัฒนธรรม	1	14.28
4. การแปลโดยการ ใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย	4	57.15
5. การแปลโดยการ ถอดความโดยใช้คำที่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับ	-	-
6. การแปลโดยการ ถอดความโดยใช้คำที่ไม่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับ	-	-
7. การแปลโดยการ ละ	-	-
8. การแปลโดยการ อธิบายความ	-	-
9. การแปลโดยการ ใช้คำที่เฉพาะเจาะจงกว่า	-	-
รวม	7	100

จากตารางที่ 7 พบกลวิธีการแปลกลุ่มคำศัพท์ที่ใช้เรียกต้นไม้และดอกไม้ พบกลวิธีการแปลจำนวน 3 กลวิธี คือ กลวิธีการแปลโดยการใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย ปรากฏความถี่จำนวน 4 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 57.15 ซึ่งเป็นกลวิธีที่มีการนำมาใช้มากที่สุด กลวิธีการแปลที่ใช้รองลงมาคือ กลวิธีการแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป ปรากฏความถี่จำนวน 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 28.57 และกลวิธีการแปลที่มีการใช้น้อยที่สุดคือ การแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรม ปรากฏความถี่จำนวน 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 14.28

จากผลการวิเคราะห์กลวิธีการแปลแต่ละประเภทที่ใช้ในการแปลคำศัพท์กลุ่มที่ใช้เรียกต้นไม้และดอกไม้ สามารถสรุปได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

กลวิธีการแปลโดยการใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย

ตัวอย่างที่ 26

ภาษาต้นฉบับ ต้องดูให้ดูว่าเป็น**บัวผัน** ไม่ใช่**บัวเพื่อน**ที่รสเพื่อนชม

(งามพรรณ เวชชาชีวะ, 2552, หน้า 2)

ภาษาฉบับแปล you had to look carefully to make sure that you had the *pun lilies* not the *peuan lilies* with their dry bitter taste

(Borthwick, 2006, p. 13)

ผู้แปลแปลคำว่า “ผัน” และ “เพื่อน” ในภาษาฉบับแปลว่า “pun” และ “peuan” โดยการใช้คำยืม (loan word) แล้วจึงเพิ่มคำอธิบายว่าเป็น “lilies” ซึ่งเป็นชื่อสามัญของดอกบัวทั้งสองชนิด แทนการแปลโดยใช้ชื่อทางวิทยาศาสตร์ที่อาจสื่อความได้เข้าใจยากกว่า สำหรับผู้อ่านทั่วไป

บัวผันและบัวเพื่อนเป็นบัวในวงศ์ นิมเฟียซีอี (Nymphaeaceae) สกุลนิมเฟีย (Nymphaea) “บัวเพื่อน”มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า “Nymphaea stollata Willdenow” ลักษณะดอกเล็กสีขาวซีดกลีบในไม่มีสีครามปนเลยหรือมีเพียงจางๆจนแทบมองไม่เห็นและไม่เปลี่ยนสี ดอกบานกลางวันมีกลิ่นหอม และ“บัวผัน” มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า “Nymphaea capensis Thunb” มีลักษณะดอกคล้ายบัวเพื่อน เมื่อแรกบานสีครามอ่อน ต่อมาเปลี่ยนเป็นสีม่วง ชมพู (สุปราณี วนิชชานนท์, 2540, หน้า 62-63)

กลวิธีการแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป

ตัวอย่างที่ 27

ภาษาต้นฉบับ ดอกผักบุ้งสีขาวก็ดูสวยดี ตามบอกว่า ถ้าเป็นศิลปินมีฝีมือแบบโมนอตก็จะ
ถ่ายทอดลงบนผ้าใบให้สวยหยด

(งามพรรณ เวชชาชีวะ, 2552, หน้า 24)

ภาษาฉบับแปล The white *morning glories* were pretty too. Grandpa said if you were
an artist like Monet you could make them just as beautiful on canvas.

(Borthwick, 2006, p. 14)

คำว่า “ผักบุ้ง” แปลเป็นภาษาอังกฤษได้ว่า “morning glory” เป็นการใช้คำที่มีความหมาย
เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป เพราะเมื่อไม่สามารถหาคำที่มีความหมายเหมือนกับคำในภาษาต้นฉบับ
ของคำว่า “ผักบุ้ง” ได้นั้น ควรใช้คำว่า “morning glory” แทนเพราะผู้อ่านในภาษาแปลที่ไม่ใช่
เจ้าของวัฒนธรรมสามารถรู้ได้โดยทันทีว่าหมายถึง พืชในตระกูลไม้เลื้อย ดอกมีลักษณะคล้ายกรวย
สีขาว สีแดง สีม่วงและสีฟ้า (Vorajaroensri, 2002)

กลวิธีการแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรม

ตัวอย่างที่ 28

ภาษาต้นฉบับ สองข้างทางมีไม้ผลให้เห็น เช่น มะม่วง ชมพู ต้นโสนที่ชอบขึ้นริมน้ำบ้าง

(งามพรรณ เวชชาชีวะ, 2552, หน้า 2)

ภาษาฉบับแปล looking at the fruit trees growing along the banks: mangos and rose
apples mingled with *casuarinas* that liked to grow by the waterside.

(Borthwick, 2006, p. 12)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นอีกตัวอย่างของการแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรมเนื่องจาก
คำว่า “โสน” และ “casuarinas” นั้นเป็นพืชคนละชนิดกัน กล่าวคือ “ต้นโสน” เป็นไม้ล้มลุก เป็นพุ่ม
ขนาดกลางชนิด *sesbania javanica* Miq. ในตระกูลวงศ์ leguminosae ลำต้นสูงประมาณ 2-3 เมตร มีกิ่งก้านห่าง ๆ ใบเล็กฝอยคล้ายกับใบมะขามหรือใบกระถิน ดอกสี
เหลืองคล้ายดอกแค มีฝักยาว มีเมล็ดในฝักคล้ายกับถั่วเขียวแต่ฝักยาวกว่า มีปลูกตามพื้นที่ลุ่มและ
เรียกสวนไร่นา เป็นไม้ที่ขึ้นง่าย

ส่วน “casuarinas” จัดเป็นไม้ที่อยู่ในตระกูลวงศ์ Casuarinaceae เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ ความสูงเฉลี่ยประมาณ 10-25 เมตร ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางถึง 80 เซนติเมตร ขึ้นได้ดีในสภาพพื้นดินทั่ว ๆ ไป โดยเฉพาะดินทรายบริเวณชายทะเล มักจะพบมากตามชายฝั่งตอนเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศออสเตรเลีย (Britannica Concise Encyclopedia, 2002 p. 942)

ผู้แปลคือ พรุเดช บอรัชิก กล่าวว่า “ต้นโสน” และ “casuarinas” แม้จะไม่ใช่มะขนิศเดียวกัน แต่สามารถนำมาใช้แทนความหมายกันได้เนื่องจาก ผู้อ่านในวัฒนธรรมตะวันตกมีความคุ้นเคยกับต้น “casuarinas” อยู่แล้ว ดังนั้นจึงเป็นเรื่องง่ายที่จะทำให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจได้ง่าย

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University